

УДК 001.8:631.162

Славкова О.П.

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри бухгалтерського обліку
Сумського національного аграрного університету

Андрієнко В.О.

старший викладач кафедри бухгалтерського обліку
Сумського національного аграрного університету

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

PROBLEMATIC ASPECTS OF THE ACCOUNTING POLICY IN AGRICULTURAL ENTERPRISES

АНОТАЦІЯ

У статті розглянуто методичні аспекти формування облікової політики сільськогосподарських підприємств. Обґрунтовано та запропоновано етапи формування облікової політики на сільськогосподарських підприємствах, виділено та запропоновано основні розділи, що мають розкриватися у наказі про облікову політику підприємства.

Ключові слова: облікова політика, сільськогосподарські підприємства, етапи формування облікової політики, аспекти облікової політики, фактори впливу.

АННОТАЦИЯ

В статье рассмотрены методические аспекты формирования учетной политики сельскохозяйственных предприятий. Обоснованы и предложены этапы формирования учетной политики на сельскохозяйственных предприятиях, выделены и предложены основные разделы, которые должны раскрываться в приказе об учетной политике предприятия.

Ключевые слова: учетная политика, сельскохозяйственные предприятия, этапы формирования учетной политики, аспекты учетной политики, факторы влияния.

ANNOTATION

The article deals with methodological aspects of formation of accounting policy of agricultural enterprises. Justified and proposed stages of formation of accounting policy of agricultural enterprises, as defined and proposed the basic sections that must appear in the order on the accounting policy of the enterprise.

Keywords: accounting policies, agricultural enterprises, stages of formation of accounting policy, the accounting policies, factors of influence.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Сьогодні сільськогосподарські підприємства самостійно провадять економічну, організаційно-управлінську політику діяльності, тому підвищеної уваги вимагають питання організації їх облікової системи. Найважливішим елементом забезпечення достовірної, своєчасної, надійної інформації в обліковій системі є облікова політика організації. Облікова політика впливає на підсумкові показники діяльності організації та галузі в цілому, дозволяє формувати достовірну бухгалтерську (фінансову) і управлінську звітність, є важливим інструментом оптимізації податкового навантаження підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання даної проблеми. Дослідженню теоретичних аспектів форму-

вання облікової політики присвятили свої праці низка вітчизняних та зарубіжних вчених, серед яких Ф.Ф. Бутинець, С.В. Голов, В.М. Жук, Л.К. Сук, Я.В. Соколов та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. У вітчизняній і зарубіжній економічній літературі на сьогодні відсутня єдина думка стосовно особливостей методики та організації формування облікової політики, документального оформлення та її структури на сільськогосподарських підприємствах. Тому в цих умовах існує об'єктивна необхідність дослідження методичних аспектів формування облікової політики на сільськогосподарських підприємствах.

Постановка завдання. Мета статті – дослідити методичні аспекти формування облікової політики на сільськогосподарських підприємствах та запропонувати власні аспекти щодо її формування.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Організація бухгалтерського обліку на підприємстві включає самостійне визначення підприємством облікової політики на підставі НП(С)БО та інших нормативно-правових актів із бухгалтерського обліку за погодженням із власником (власниками) або вповноваженим ним органом (посадовою особою) відповідно до установчих документів.

Ф.Ф. Бутинець зазначає, що основними завданнями облікової політики сільськогосподарського підприємства є формування набору чітких інструкцій, положень і методів, які дозволять упорядкувати, уніфікувати (наскільки це можливо), регламентувати основні ділянки обліку, створити єдину схему документообігу, систему оцінки активів підприємства, сформувати звітність, яка достовірно відображає фінансовий стан підприємства. Ці завдання вирішуються шляхом застосування багатьох способів ведення бухгалтерського обліку, до яких відносяться: способи групування оцінки фактів господарської діяльності; погашення вартості активів; організації документообігу;

інвентаризації; застосування рахунків бухгалтерського обліку; системи реєстрів бухгалтерського обліку; обробки інформації [2].

Облікова політика підприємства покликана вирішувати ряд завдань, які, на погляд Я.В. Соколова [3], можна розділити на:

– формальні (орієнтовані на зовнішніх користувачів), що передбачають дотримання вимог законодавства у сфері бухгалтерського та податкового обліку і регламентацію та формалізацію порядку ведення обліку для складання фінансової звітності;

– управлінські (орієнтовані на внутрішніх користувачів), що полягають в отриманні в системі обліку інформації, що достовірно відображає реальний стан фінансово-господарської діяльності організації з метою обґрунтування управлінських рішень, мінімізація витрат на ведення обліку при відповідності звітності за МСФЗ.

На думку автора, виділені завдання можна використати під час розробки облікової політики на сільськогосподарських підприємствах.

Процес формування облікової політики складається з відповідних етапів, серед яких Л.К. Сук виділяє такі:

I етап – визначення об'єктів бухгалтерського обліку, щодо яких повинна бути розроблена облікова політика, тобто визначення предмета облікової політики;

II етап – виявлення, аналіз і оцінка факторів, під впливом яких проводиться вибір способів ведення бухгалтерського обліку, тобто встановлення конкретних умов, що впливають на формування облікової політики;

III етап – вибір і обґрунтування вихідних положень побудови облікової політики – аналіз побудови облікової політики щодо припущень, виявлених на попередньому етапі;

IV етап – відбір потенційно придатних для застосування підприємством способів ведення бухгалтерського обліку по кожному прийому та об'єкту обліку;

V етап – відбір способів ведення бухгалтерського обліку, придатних для застосування підприємством;

VI етап – документальне оформлення обраної підприємством облікової політики [4].

Під час формування облікової політики на сільськогосподарських підприємствах необхідно враховувати особливу специфіку їх діяльності, а саме те, що: головним предметом і засобом праці є земля; об'єктом діяльності є живі організми: рослини і тварини; частина сільськогосподарської продукції залишається і вступає в новий цикл уже у вигляді засобів виробництва (резерв кормів, насіннєвий фонд); сезонність виробництва; виробничо-технологічні особливості галузі та специфічний склад економічних ресурсів, що використовуються в сільськогосподарському виробництві; рівень кваліфікації бухгалтерської служби; забезпеченість автоматизованими системами обліку та інформаційними системами.

Також при розробці облікової політики сільськогосподарських підприємств необхідно враховувати відповідні вимоги. Так, Р.Б Шахбанов відзначає наступні вимоги при виборі облікової політики: сталість облікової політики протягом тривалого періоду; регламентація принципів облікової політики чинною нормативною базою; повідомлення зовнішніх користувачів інформації щодо змін в обліковій політиці [6].

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» в Наказі про облікову політику повинні бути відображені всі параметри фінансово-економічної діяльності підприємства. Облікова політика передбачає цілісність системи бухгалтерського обліку на підприємстві і охоплює всі її складові: методичну, технічну та організаційну.

Методичний аспект розкриває природу окремих об'єктів обліку на основі діючої нормативної бази. Вибір того чи іншого варіанту ведення обліку дозволяє впливати на фінансові результати підприємства. Технічний аспект облікової політики передбачає робочі інструменти реалізації методичного аспекту, розроблення різних варіантів розподілу витрат по управлінню виробництвом і його обслуговування, форму ведення бухгалтерського обліку, визначення складу внутрішньовиробничої звітності для апарату управління.

Організаційний аспект облікової політики включає вибір організаційної форми побудови та структури бухгалтерії (централізація або децентралізація обліку), її місце в системі управління організації та взаємодія з іншими службами, склад і підпорядкованість окремих підрозділів і працівників.

Вважаємо, що облікова політика сільськогосподарських підприємств має складатися із таких трьох розділів:

1. Методичний: методи оцінки вибуття запасів; періодичність визначення середньозваженої собівартості одиниці запасів; порядок обліку і розподілу транспортно-заготівельних витрат, ведення окремого субрахунку обліку транспортно-заготівельних витрат; методи амортизації основних засобів, інших необоротних матеріальних активів, нематеріальних активів, а також довгострокових біологічних активів та інвестиційної нерухомості, у разі якщо вони обліковуються за первісною вартістю; вартісні ознаки предметів, що входять до складу малоцінних необоротних матеріальних активів; підходи до переоцінки необоротних активів; метод обчислення резерву сумнівних боргів; перелік створюваних забезпечень майбутніх витрат і платежів; порядок оцінки ступеня завершеності операцій з надання послуг; перелік і склад змінних і постійних загальногосподарських витрат, бази їх розподілу; перелік і склад статей калькулювання виробничої собівартості продукції (робіт, послуг).

2. Технічний: затвердження робочого плану рахунків; зазначення форми обліку; графік до-

кументообігу; план проведення інвентаризації; склад фінансової, податкової, статистичної та оперативної звітності; система внутрішньогосподарського обліку та контролю.

3. Організаційний: організаційна форма бухгалтерської служби; рівень централізації обліку; структура бухгалтерської служби; функціональні обов'язки працівників бухгалтерії; технологія обробки облікової інформації.

Висновки. Таким чином, облікова політика сільськогосподарського підприємства визначає і спрямовує подальшу роботу не тільки бухгалтерії та фінансової служби, але й усього підприємства загалом, тому є важливим розпорядчим документом. Облікова політика сільськогосподарського підприємства є одним із важливих питань організації бухгалтерського та податкового обліку. Тому, приймаючи рішення при визначенні положень облікової політики необхідно виходити з попередньої оцінки економічних наслідків того чи іншого вибору і детального розгляду всіх можливих варіантів; при цьому повинні враховуватися стратегічні цілі підпри-

ємства та його фінансово-економічний стан на поточний момент.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні [Електронний ресурс]: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg>.
2. Бутинець Ф.Ф. Теорія бухгалтерського обліку: підручник / Ф.Ф. Бутинець. – Житомир: Рута, 2003. – 444 с.
3. Соколов Я.В. Влияние учетной политики на финансовый результат / Я.В. Соколов, М.Л. Пятов // Бухгалтерский учет. – 2006. – № 21. – С. 43-48.
4. Сук Л. Організація бухгалтерського обліку на підприємстві / Л. Сук // Бухгалтерія в сільському господарстві. – 2008. – № 12. – С. 46-52.
5. Облікова політика підприємства: навч. посіб. / за ред. Гаврилюка В.М., Жука В.М., Михайлова М.М. – Київ: В-во ТОВ «ЮР-АГРО-ВЕСТА», 2007. – 326 с.
6. Шахбанов Р.Б. Бухгалтерское дело: учеб. пособие / под ред. проф. Р.Б. Шахбанова. – М.: Магистр; ИНФРА-М, 2010. – 383 с.